

Kálvin János

Kik a boldogok?

Igehirdetések
Máté evangéliuma 5,1–12
és Lukács evangéliuma 6,20–26
alapján

Kiadja
a Magyarországi Református Egyház
Kálvin János Kiadója
Budapest, 2009

A kiadvány a Magyarországi Református Egyház által létrehozott Kálvin János Emlékbizottság könyvkiadói programja keretében jelent meg.

Fordította
Dr. Nagy Sándor Béla

Előszó

Kálvin – kevés kivétellel – a teljes Bibliáról adott tanítást igehirdetéseiben. Egy-egy bibliai részt sorozatosan magyarázott. Az itt közölt négy prédikáció újszövetségi textusok (Mt 5,1–12 és Lk 6,20–26) alapján a Hegyi Beszéd bevezető szakaszáról közöl tanítást és ad feleletet erre a kérdésre. Kik a boldogok? E prédikációkban az Újszövetség egyik nagyon jellemző szakaszáról kapunk gyakorlati kálvini tanítást.

Ezek a prédikációk Genfben hangzottak el 1560 végén és 1561 elején, s azokat az akkor használt rövidítésekkel jegyezték le Kálvin bizalmas emberei. A sorozat még Kálvin életében megjelent nyomtatásban, melyet a Corpus Reformatorum 74. kötete tartalmaz.

A fordítás munkájában segítséget jelentett, hogy Pierre Marcel francia református lelkipásztor, a „La Revue Reformée” című folyóirat főszerkesztője mindkét sorozatot újból kiadta néhány magyarázó jegyzettel és kissé modernizált francia szöveggel. A fordítás alapja azonban a Corpus Reformatorum szövege.

Viszont bizonyos fokú nehézséget jelentett, hogy XVI. századbeli francia szöveget kellett a XX. század magyar olvasói számára érthetővé tenni. Itt meg kell jegyezni, hogy Kálvin előzőleg nem írta le prédikációit, és nem is szánta azokat kinyomtatásra. A kiadásnál hangsúlyozta is, hogy beszédei nem irodalmi művek, hanem csupán egy bizonyos gyülekezetnek egy bizonyos időben elmondott alkalmi tanítások. E beszédek

stílusa egészen más, mint a rendszerint latin nyelven fogalmazott teológiai értekezéseinek stílusa. Kálvin itt anyanyelvén szól, mégpedig nem a tudósokhoz, nem is a teológusokhoz, hanem a néphez!

Több helyen nehézséget jelentett az is, hogy Kálvin a saját bibliafordítását használja és ez több helyen különbözik, sőt értelmileg is eltér a magyar bibliafordításunktól. Az idézeteknél általában az 1975-ös új magyar bibliafordításunkat használom, de ahol ez szükségesnek látszott, külön megemlítem Kálvin bibliafordításának szövegét.

E sorozat csupán egy parányi része reformátorunk hatalmas igehirdetői életművének, mégis szükségesnek látszott ezek magyar nyelven való megjelentetése, mert hazai teológiai irodalmunkban éppen Kálvin igehirdetői tevékenysége a legkevésbé ismert terület. Vannak magyar nyelven megjelent kálvini kommentárok, vannak tanulmányaink Kálvin igehirdetéseiről, de teljes szövegű kálvini prédikációkat alig olvashatunk magyar nyelven.

E beszédek lefordításával és kiadásával egyházunk régi tartozásából óhajtunk valamit törleszteni reformátorunk iránt való tiszteletadásul.

A fordító

(Az eredeti Kálvin-igehirdetéseknek nem volt címük, pusztán sorszámuk. Úgy véltük, hogy a könnyebb áttekinthetőséget segíti, ha az alapul vett textusokból címeket adunk az egyes igehirdetéseknek. – A kiadó)

A „szegények” és a „sírók” boldogsága

„Amikor meglátta a sokaságot, felment a hegyre, és amint leült, odamentek hozzá tanítványai. Ő pedig megszólalt, és így tanította őket: „Boldogok, akik szegények lelki értelemben, mert ők a mennyek országa. Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak” (Mt 5,1–4).

„Ő pedig tanítványaira nézett, és így szólt: Boldogok vagytok, szegények, mert tiétek az Isten országa. Boldogok vagytok, akik most éheztek, mert majd megelégtettek” (Lk 6,20–21).

Kétségtelen, hogy az evangélisták nem véletlenül foglalták össze Urunk, Jézus Krisztus tanításának summáját a Hegyi Beszédben. Nem kívántak minden szót külön megmagyarázni, hanem elégnek tartották röviden bemutatni, hogy Urunk, Jézus Krisztus miképpen irányította az alakulóban lévő kicsiny egyházát, és milyen tanításokat közölt tanítványaival.

Azt olvassuk itt, hogy Jézus Krisztus felment a hegyre és rátekintett tanítványaira, s tanítani kezdte őket; hogy miben áll az emberek igazi boldogsága. Máténál – az eredeti szövegben azt olvassuk, hogy *megnyitotta száját*. Ez héber nyelvi kifejezési forma. Igaz, hogy az evangélista nem héber nyelven írt, mint ahogy azt egyesek gondolják, de ha az Újszövetség írói görög nyelven írtak is, megtartották anyanyelvük természetes kifejezési formáit. Így látjuk ezt minden más nemzet fainál is. Mert

például ha a francia vagy német ember nem eléggé gyakorlott a latin nyelvben, akkor írásában megmutatkoznak a gyermekkorában tanult beszéd jellemvonásai. Isten maga akarta ezt így, hogy olyanok tanítsanak meg minket az igazságra, akik nem jártak magasabb iskolákba, nem tanultak bonyolult tudományokat, s nem tudtak többet, csak amire édesanyjuk és dajkájuk tanította meg őket. Ezt a kifejezést egyszerűen így kell értelmezni: Urunk, Jézus Krisztus *megszólalt*.

E bevezetésnek az a tartalma, hogy Jézus Krisztus olyan tanítást készült közölni tanítványaival, amely nagyon is hasznos, és megérdemli, hogy gondosan ráfigyeljünk. Azt akarta bemutatni, hogy mi-
ben találhatják meg az emberek nyugalmaikat, és mi az, amit leginkább keresniük kell. Ez az, ami a pogányok között is sokszor vita tárgya volt: mert ez az a legfőbb kérdés, ami élénken foglalkoztatta filozófusaikat, ti. *minden jónak a végcélja*, ahogy ők nevezték, vagy mintha így fogalmazták volna meg: *az emberek boldogsága*. Nos, nincs olyan ember, aki ne kívánna boldog lenni. Sőt, ha az érzéketlen teremtmények beszélni tudnának, bizonyára ezt mondanák: „Igen, csak ez a vágyam, hogy boldog legyek!” Az embert oly sok nyomorúság emészti. Az érzéketlen teremtményekkel ellentétben tudatosan ismernie kell, hogy számára mi a jó, éppen ezért törekednie kell e cél elérésére, ti. *hogy boldog legyen!*

A pogányok közül azok, akik többé-kevésbé anyagi gondolkodásúak voltak, azt mondták, hogy akkor lennénk boldogok, ha semmi fájdalomunk nem volna; mások úgy vélték, hogy a boldogságot az örömök és a gyönyörűségek jelentik; ismét mások ezt az erény gyakorlásában látták. Ez utóbbiak na-

gyon is választékos formában fejezték ki magukat. Az erény becsülete ugyanis mindig tiszteletben fog részesülni, és még ha egyesek megvetik is, a hitvány emberek is szégyenkezni fognak amiatt, hogy nem becsülték meg azt, ami értékesebb, mint bármi más. Vannak, akik még ügyesebben fogalmaztak, és azt mondták, hogy az erény önmagában nem tehet boldoggá, de a boldogságot úgy találhatjuk meg, hogy mindenki a saját tetszése szerint irányítja magatartását, és ha eközben az erény gyakorlása megelégedésünkre szolgál; akkor ez valóban a legmagasabb rendű boldogság megtapasztalását fogja jelenteni.

Mialatt e kérdés körül sok vita folyt, és mindenki a saját boldogságát kereste, nagyon is foglalkoztatt az az elképzelés, hogy boldogtalanoknak tekintsük mindazokat, akiket a szegénység, a nélkülözés, a betegség gyötör, vagy szárnyszegetten járnak e világban és egy napjukat sem tölthetik egészségben, vagy pedig akiknek szegény és gyalázat az osztályrészük, ami ellenkezik emberi természetünkkel. Senki sem tud minket meggyőzni ennek ellenkezőjéről, mert ragaszkodunk értelmünkhöz és érzésvilágunkhoz; senki sem tudja velünk elhitélni, hogy az az ember is lehet boldog, akit bánthanak, kínoznak, akit megvetnek, kifosztanak, és aki csak panaszkodik és sóhajtozik egész életében. Röviden szólva: nem tudjuk összeegyeztetni az általunk kívánt boldogságot a gyalázásokkal, a szegénységgel, az éhséggel és szomjúsággal vagy más nyomorúsággal.

Most pedig figyeljünk arra, milyen feltétellel hívogat minket Urunk, Jézus Krisztus az ő iskolájába: le kell mondanunk önmagunkról, és mind-egyikünknek hordoznia kell a saját keresztjét. A

„kereszt” szó azt jelenti, mintha ma azt mondaná valaki, hogy mindenki magával hordozza a saját bitófáját. Vagyis: legyünk olyan szánandó emberek, akiknek mindig torkukon van a kés, vállaljuk a sanyargatást és gúnyolódást nemcsak úgy, hogy mindenkor a halál révén állunk, hanem úgy, hogy benne vagyunk a gyalázatban, és mindenki arcunkba köp. Szükséges, hogy ezt átérezzük és hőiesen hordozzuk, mint egy hátunkra kötözött terhet, mint amikor valaki útra kél, és hátán hordozza csomagját. Urunk, Jézus Krisztus kijelenti, hogy csak akkor követhetjük őt, és akkor tarthatunk övéi közé, ha vállaljuk saját terhünk hordozását. Mit jelent ez a teher? Bizony nem valami kellemességet, hanem ellenkezőleg: azt jelenti, hogy mi elítélt emberek vagyunk, a halál fenyegetése vesz körül bennünket minden oldalról, s életünk állandó elernyedés. Röviden: a világ szemével nézve nyomorultak vagyunk! Tehát ez Urunk, Jézus Krisztus iskolájának ábécéje, amit meg kell tanulnunk.

Mi lenne, ha ez az elképzelés megmaradna bennünk annyira, mintha velünk született volna, hogy ti. ha ilyen lesújtottak vagyunk e világban, akkor nem lehetünk boldogok? Mindenki elfutna és eltávozna Jézus Krisztustól, és senki sem akarna önként a tanítványa lenni még akkor sem, ha tanítása általános helyeslésre találna, és mi is meg lennénk győződve arról, hogy ő Isten Fia, aki magához hív minket. Ebben az esetben így szólnánk: „Igen, igen, de hát nem ismeri ő gyöngeségünket és törékenységünket? Miért nem támogat hát minket?” Mindenki csak a vállát vonogatná, ha nem változna meg az a véleményünk, amely annyira

belénk gyökerezett, hogy ti. csak akkor lehetünk boldogok; ha nyugalomban és a saját kedvünk szerint élünk. Íme, ezért mondta el Urunk, Jézus Krisztus ezt a prédikációt tanítványainak, mert be akarta nekik bizonyítani, hogy nem az a mi boldogságunk, ha a világ tapsol nekünk, ha gazdagok vagyunk, és ha élvezetekben gyönyörködünk. Sőt akkor is, ha teljesen elnyomottak vagyunk, ha könnyeink hullanak, ha üldöznek, és úgy látszik, hogy nyomorúságba süllyedtünk: mindez ne befolyásolja állapotunkat, és ne csökkentse igazi boldogságunkat. Hogy lehet ez? Úgy, hogy a végcélra kell tekintenünk! Íme, tehát így vezet minket Urunk, Jézus Krisztus, hogy megváltoztassa helytelen elképzelésünket, amely annyira elárasztotta és megzavarta lelkünket, hogy nem tudjuk magunkra venni igáját. Ő tanít meg arra, hogy megszobb tekintsünk és keressük mindannak végső kimenetelét, amit elszenvedünk, amiért könnyeket hullatunk, üldöztetéseket és bántásokat hordozunk. Ha tehát azt látjuk, hogy Isten mindezt javunkra és üdvösségünkre fordítja, akkor ebből arra következtethetünk, hogy boldogok lehetünk akkor is, ha ez ellenkezőnek látszik emberi természetünkkel.

Krisztus először is azokról szól, akik *szegények lelki értelemben*. Egyesek nagyon elmésen akarták ezt megmagyarázni, mintha azt mondanák, hogy azok a lelki szegények, akiknek nincs önbizalmuk, s akik elismerik, hogy nincs bennük semmi erény, sem bölcsesség, sem pedig igazság. Nos, az igaz, hogy ez a tanítás jó és kegyes, de itt nem helyénvaló. Lukács evangélista nem is használja ezt a kifejezést: „*lelki értelemben*”, ő csupán a *szegényekről*

beszél. A héber nyelvben ez a szó a csüggeteg, az erőtelen, az alázatos embert jelenti. Ez arra emlékeztet, hogy a jólét gögössé és elbizakodottá tesz: ez az oka annak, hogy szeretjük magunkat mutogatni, sőt letaposni embertársainkat. De ha Isten csapásokkal sújt, elfelejtjük minden méltóságunkat annyira, hogy a szenvedések erőt vesznek rajtunk. Ezért mondhatjuk tehát, hogy ez a szó egyaránt vonatkozik mind a szegényekre, mind az alázatosokra.

Ezt most előbb testi szempontból nézzük. Ha ugyanis valaki erőteljes, életének virágjában van, és azt sem tudja mi a betegség, akkor nem képes megállni, hogy jókedvében ne ugránozzék; de ha meglepi őt egy néhány napos betegség, szárnyaszegetten vonszolja magát, teljesen megváltozik: azelőtt elkövette a világ minden féltelenségét, mértéktelelenül élt, semmi sem volt neki nehéz – most pedig alig tud lenyelni egy megrágott falatot, s ahol egykor futkározott, most ágyhoz kötve senyved.

Ami megtörténik test szerint, ugyanazt tapasztaljuk meg lelki életünkben is. Ha meglepnek mindenféle kívánságok, akkor mohó vágyakozásunk minden határon túlmegy: olyan ez, mint a tenger hullámzása, amit semmi sem tud megállítani. Végül is elbizakodva olyanok leszünk, mint a részeg emberek, akik már nem ismerik a mértéktartást. Ezzel ellentétben, ha Isten megszégyení minket az emberek előtt – még ha mindenki meg is bocsátana nekünk –, úgy érezzük, hogy gyalázat ért, s harag és gyűlölet árad felénk, hamis vádakkal és bűnökkel terhelnek, úgyhogy szegények és megvetettek leszünk, úgy érezzük, hogy mindenben utolért bennünket a balsors. Így tanuljuk meg a

szerénységet, s meghajtjuk fejünket, pedig azelőtt nagyon magasra emeltük. Mivel többen még fokozzák dőlyfösségünket – még ha Isten nagy csapásokkal is sújtja őket és ad nekik elegendő alkalmat a megalázkodásra, és bizony sokan vannak a javíthatatlanok –, ezért volt szükséges Urunknak, Jézus Krisztusnak ezt a szót is kimondani: „*lelki értelemben*”. Mintha ezt mondaná: „Boldogok a szegények, feltéve, hogy a szegénység valóban megszelídítette őket, és az oly módon munkálkodott javukra bennük, hogy lelkük is megszégyenedt, vagyis: nincs bennük semmi hamis bátorság, elbizakodottság, mint ahogy ezt sokaknál látjuk. Hiszen ezzel csak zabolájukat harapdálnák (= elfojtott indulataikat fékezgetnék)”. Láthatunk vadállatokat, amelyeket megláncolnak, vasketrecbe zárnak, de ezzel éppen nem változik meg dühödt természetük. Fogságban tarthatnak medvéket, farkasokat, és oroszlánokat, de azok olyanok maradnak, mint amilyenek voltak. Így van ez az emberekkel is. Ámbár Urunk, Jézus Krisztus kegyesen bánik velük, akkor is, ha ők dühösek és fogukat csikorgatják, mégis gögjük csak tovább fokozódik, ezért kell, hogy Isten más oldalról is nyomást gyakoroljon rájuk, úgyhogy megmutatkozzék a bennük lakozó dühös indulat. Nem azért, mintha ez megjavítaná őket, hiszen már annyira megromlottak, de szükséges, hogy elveszítsék önuralmukat, megmutassák – Istennel való találkozásuk alkalmával – ördögi dühösségüket. Íme, ezt tapasztaljuk sok embernél.

Használ-e tehát nekik valamit a szegénység? Nem! Sőt ellenkezőleg: Isten előtt még bűnösebbé teszi őket. Hiszen ezek elvetemedett emberek.

Az nem csoda, ha e világ nagyjai, akik annyi megbecsülésben részesülnek, és annyi tapsot kapnak, akiknek mindenük megvan, amit szívük megkíván, akik gazdagok, akiknek bőven terített asztaluk van, és mindent elnyernek, ami csak kívánatos – ha ezek megmámorosodnak jólétükben, s ennek következtében önmagukat dicsőítik, és megtelnek dölyfösséggel. Ámde ha valaki szegény, akitől mindenki azt várja, hogy nyugodtan viselje az élet viszontagságait, s aki mint egy félholt ellankad e világban, és mégis önmagának tetszeleg, önmagát dicsőíti, és makacsul megmarad szívének keménységében – vajon nem természetellenesen cselekszik-e? Íme, tehát: a szegénység nem minden! Van ugyanis sok olyan szegény, akiben nincs semmi alázatosság, közülük sokan ellenállnak Istennek, amennyire csak lehetséges. Jól jegyezzük meg, a szegénységnek ott benn a szívünk mélyén kell lakoznia, hogy megtisztítson minket minden dölyfösségtől és elbizakodottságtól, és ezáltal megtapasztaljuk, hogy semmik vagyunk!

Tehát az a *boldog ember*, aki önmagát szegénynek ítéli, önként alázkodik, és nem tulajdonít semmit önmagának, nem tartja nagyra magát, hanem el-tűri, hogy a világ megvetettje legyen. Láthatjuk most már, mi az értelme e szavaknak, és mit használnak nekünk, ha ezeket megértjük.

Azt kérdezhetné valaki, hogy vajon kárhoztatandók-e azok, akik az előbbiekkal ellentétben *gazdagok lelki értelemben*? Bizonyos, hogy Urunk, Jézus Krisztus ezt így akarta kinyilvánítani. Igaz, hogy a továbbiakban ezt mondja: „*boldogok, akiket... üldöznék*”, és ez mégsem azt jelenti, hogy mindenkinek üldöztetést kellene szenvednie, hiszen ez kép-

mutatást és önteltséget jelentene. Hanem amikor ezt mondja: „*boldogok, akiket... üldöznék*”, akkor ez azt jelenti, hogy ne meneküljünk el az üldöztetés elől, ha Istennek úgy tetszik, hogy ilyen módon sújtson le ránk, és ha igazságtalanul kell szenvednünk, hordozzuk el ezt béketűréssel. Ámde visszatérve erre a szakaszra, bizonyos, hogy Jézus Krisztus összehasonlítást akart tenni a *lelki értelemben vett gazdagság és a lelki értelemben vett szegénység* között. Az előbbi jelenti azt a hamis elbizakodottságot, amivel az emberek önmagukat csalják meg, amikor minden sikerül nekik, az utóbbi pedig jelenti a megpróbáltatással sújtott ember alázatosságát, amikor nem dicsőíti többé önmagát, mert máshol nem talál segítséget, csak Istennél.

Íme, összefoglalva, ezt kell megjegyeznünk ebből a szakaszból: Jézus Krisztus elveti és elátkozza mindazokat, akik *gazdagok lelki értelemben*, vagyis azokat, akik sokra tartják magukat, és elmerülnek a földi gyönyörűségekben, akik igyekeznek kitérni, és sokat tulajdonítanak maguknak a vagyonuk, nemesi származásuk, tisztségük, vagy tekintélyük ürügye alatt, mint ahogy azt még a továbbiakban a maga helyén ki fogom fejteni.

Most már azt is megérthetjük, hogy miért mondta énekében Mária: „*Magasztalja lelkem az Urat, és az én lelkem ujjong Istenben, az én Üdvözítőmben, hogy rátekintett szolgálóleánya megalázott voltára: mert íme, mostantól fogva boldognak mond minden nemzedék, mert nagy dolgokat tett velem a Hatalmas, és szent az ő neve, irgalma megmarad nemzedékről nemzedékre az őt féltőkön. Hatalmas dolgot cselekedett karjával, szétszórta azokat, akiknek gőgös a szívük indulata. Hatalmasokat döntött le*

trónjukról, és megalázottakat emelt fel” (Lk 1,46–52).

Ha csak ennyit mondott volna, ebből azt a következtetést lehetne levonni: „Hogyan? Hát Isten abban leli kedvét, hogy játszadozzék az emberekkel, mint valami golyóval vagy labdával, amit ide-oda lehet dobálni, vagy pedig olyan előtte az ember, mint a játékpénz, amelynek értékét tetszés szerint lehet megállapítani: az egyik egy frankot ér és a másik százat vagy ezret, esetleg egy fillért. Képtelen dolognak látszik, hogy Isten így játszadozzék az emberekkel!” Ezért teszi hozzá az előbbiekhöz Mária: „Éhezőket látott el javakkal, és bővelkedőket küldött el üres kézzel” (Lk 1,53). Tehát megmagyarázza, hogy Isten miért végez ilyen változtatásokat a világban. Mert nagyon is nehezen érthető, hogy az olyan ember, akinek mindene megvan, sőt pompában és élvezetek között él, akit mindenki tisztel, akinek mindenki tapsol, ne érezzen valami lelkiismeret-furdalást ott belül a szíve mélyén. Ismerünk ilyen embereket, akik megteltek nagyravágyással. Az ilyenekben annyira eláradt az elbizakodottság, hogy olyanok lesznek, mint akik majdnem megpukkannak a jóllakástól, mert hasukat úgy megtöltötték kenyérrrel, hússal, borral, hogy szinte mozdulni sem tudnak.

Mária tehát azt mondja, hogy amennyiben az emberek így visszaélnék az Istentől nyert javakkal, szükséges, hogy jóllakásuk után üresen térjenek vissza, mert Isten arra akarja megtanítani őket, hogy az éhezőket elégítsék meg. Az *éhező* szó itt azt jelenti, hogy *lelki értelemben alázatos*. Megtörténik ugyanis, hogy vannak éhezők, akik egyáltalán nem kívánják a húst. De ha valaki szegény, és

érzi a nélkülözés nyomorúságát, ezért ahhoz fordul, aki támogatni tudja őt, és teljes alázatossággal kéri segítségét, akkor ez valóban: *szegény, lelki értelemben*. Így tehát ha szenvedéseink között szegényeknek érezzük magunkat lelki értelemben, vagyis érezzük annak szükségét, hogy Istennél keressük a segítséget, íme: *ebben található a mi boldogságunk!*

Egyébként Urunk, Jézus Krisztus ugyanebben az értelemben mondja azokról, akik szegények lelki értelemben, hogy *övek a mennyek országa*. Ez alatt azt érti, hogy sohase azt nézzük, ami a szemünk előtt van, hanem tekintsünk mindig a végső célra. A filozófusok igen nagyra becsülték az erényt, s amikor azt akarták bizonyítani, hogy a szenvedések nem teszik szükségképpen boldogtalanná az embert, akkor olyannak tekintették az emberi szívet, mint az üllő, amelyet a kalapács sohasem tud meglágyítani. Ez azonban nem egyéb, mint hiú képzelődés, tiszta ostobaság, hiszen még akkor is, ha netán volnának egyesek, akik fényeskednek az emberek között, s akiket erényeseknek, állhatatosoknak lehetne tartani, ez csak bősziült fellángolás volna bennük, hiszen egyébként Istennel szemben telve van a szívük lázadással. Erkölcsei elvüket így lehet megfogalmazni: „Nos hát, mivel halandó ember vagyok, túrnöm kell! Ha valamit nem tudok elkerülni, vállalnom kell!” Életelvüket a szükség határozza meg: „Ugyan mit nyernék az ellenállással? Ha nem tudok elmenekülni valami elől, fogadjam el azt engedelmesen!” Íme, ez a türelmességük, amely nem más, mint tehetetlen dühöngés, miközben továbbra is lázonganak Isten ellen. Íme, ilyen ezeknek az embereknek az állha-

tatossága, amely sokkal inkább megfutamodás. Ha tehetnék, visszavonulnának, de végül is megadják magukat annál is inkább, mivel az a meggyőződésük, hogy mindent valami vak sors irányít.

A filozófusoknak ez a tanítása nem egyéb, mint zűrzavar. Urunk, Jézus Krisztus pedig nem szükségtelen és céltalan spekulációkra tanít minket, hanem ellenkezőleg: olyan biztos alapot ad nekünk, hogyha erre támaszkodunk, soha meg nem rendülünk. Jöhetnek viharok, háboroghat e világ, és még ha úgy látszik is, hogy összeomlik az ég és a föld, boldogságunk mégis sértetlen marad, feltéve, hogy tekintetünket a mennyek országára függesztjük. Ezt kell tehát nekünk itt megjegyeznünk: az Isten Fia által említett boldogság megízleléséhez elsősorban azt kell megtanulnunk, hogy ez a világ csak átkelőhely, és nem itt van a mi nyugalomunk, nem itt kell keresnünk az igazi életet, hanem távolabbra kell irányítanunk tekintetünket: egészen a mennyei örökség felé. Mindazok, akik e világhoz ragaszkodnak, és a közvéleményt tartják irányadónak, akik itt akarják élvezni boldogságukat, nem tudják e tanítást értékelni. Igaz, hogy a hívőknek önmagukban is nagy harcokat kell folytatni, amikor ilyen gondolatokkal küzdenek: „Hogyan is lehetnék én boldog ember, hiszen magam is nyomorultnak tartom magamat?!” De íme, ebben a gondolatban már benne van a *lelki értelemben vett szegénység*, mert az éppen abban jelentkezik, hogy az ember megtapasztalja a reménytelenséget, az elesettséget, és vágyakozik Isten segítségé után.

Ezen a téren nagy viták vannak. Nem látszik

ugyanis elfogadhatónak, hogy ha boldogok vagyunk, ugyanakkor aggodalmaskodjunk, lelkünk megteljek keserúséggel, és csak sóhajtozunk, hogy bárcsak mindennek vége lenne, mondván: „Sajnos, ha Isten nem könyörülne rajtunk, bizonyosan elvesznénk!” Ha pedig e világ szerint fogalmazunk, akkor mindig visszatérünk erre a gondolatra: „Jaj nekünk, ha szegények vagyunk, jaj nekünk, ha éhezünk, jaj nekünk, ha kínokat szenvedünk!” Ámde ha tudjuk, hogy Isten azért helyezett minket e világba, hogy próbára tegye engedelmességünket, s itt csak átmenetileg tartózkodunk, nincs itt sem nyugalomunk, sem megállásunk, hanem a mennyekben elkészített örökségünk van. Ha eddig eljutottunk, akkor végül is elmondhatjuk: „Íme, itt van a mi boldogságunk, ami azelőtt rejtve volt előlünk”. Erre figyelmeztet Pál apostol is, amikor azt bizonyítja, hogy a hívők a nyomorúságukban is dicsekedhetnek, amennyiben a megpróbáltatások a reménységet munkálják bennük (Róm 5,3–4). Amikor pedig megtapasztaljuk, hogy Isten irgalmas az övéihez, akkor annál inkább megerősödünk a reménységben, amely soha meg nem szegyenít.

Az előbbiek után az apostol még azt is kifejti, hogy – amint már erről az előbb szóltam – ígéretet nyertünk, és ha üdvösségünket reménység által kapjuk, akkor ennek rejtve kell lennie, mert amit már látunk, abban nem reménykedünk. Nem mondunk ilyesmit: „Remélem, hogy el fog készülni az ebéd, amikor már megterítették az asztalt és az ételt is feltették rá!” Ámde reméljük azt, ami – legalábbis értelmünk szerint – még bizonytalan. Így van ez üdvösségünk kérdésében is. Igaz, hogy Isten igazsága megdönthetetlen bizonyosság, de

itt a saját látásunk és értelmünk felfogásáról van szó. Tehát nemcsak az szükséges, hogy üdvösségünk bizonytalan legyen, hanem azt is tudnunk kell, hogy még távol vagyunk tőle, és értelmünkkel nem tudjuk felfogni. Ha tehát reménység szerint van üdvösségünk, akkor az rejtve van, és ha el van rejtve, boldogoknak kell lennünk nem értelmünk szerint, s nem is azért, mert javaink vannak, hanem azért, mert itt a földön ugyan panaszra van okunk, de hisszük és várjuk, hogy Isten magához hív, és elfogad bennünket Urunk, Jézus Krisztus által, aki életünk és minden jónak forrása.

Láthatjuk most már, hogy miképpen kell ezt javunkra alkalmazni, vagyis meg kell tanulnunk az örök üdvösség ígéreteiről elmélkednünk, amelyekről Isten igéje szól hozzánk. Ezek az ígéretek pedig elfordítják figyelmünket e világról, mintha Isten felénk nyújtva kezét ezt mondaná: „Szegény teremtmények, ti elmerültetek a mocsárban. Ha csak a saját kívánságaitok után jártok, és a szórákozást keresitek, azt hiszitek, hogy ezzel a teljes boldogságot megismeritek, pedig ez csak árnyék, amely szertefoszlik. Ne csaljátok meg magatokat, hanem tanuljátok meg, hogy mi az, ami valóban javatokra szolgál, és emeljétek hozzám szívetek gondolatait!”

Íme, tehát így vezetnek Isten ígéretei arra, hogy elforduljunk e világtól. Ha pedig tútésszük magunkat e jelenvaló dolgokon, akkor megtudjuk, hogy a szegénység, a szenvedés, az aggodalom, a bosszúság és mindaz, ami megsemmisítésünkre tör, csak arra való, hogy megrontsa életünket: de nekünk elég, hogy Isten szeret, és szeretetét nekünk kijelentette; amikor pedig eljön az ideje, hogy elhagyjuk ezt a vi-

lágot, szeretetét a hit által magunkévá tehetjük. Tehát így járjuk végig és járjuk be földi pályánkat, amíg eljön az ideje annak, hogy ígéretei megvalósuljanak.

Igaz, hogy Isten még ebben a világban is annyira megkímél minket, hogy legalább részben megízlelteti velünk jószágát és örvendezésre való alkalmakat ad nekünk. Ezek azonban nagyon is rövid örömök és nem elégíthetnek meg minket. Tehát vissza kell térnünk mindig annak megállapítására, hogy még ha kegyelmes is hozzánk gyarlóságunkban Isten és ezért nem bánik velünk oly keményen, sőt táplál, és többet ad, mint amennyit természet szerint kívánhatnánk, ha mindezt – mondom – meg is tapasztaljuk, mindamellet ezekhez annyi szenvedés, annyi nyomorúság kapcsolódik, hogy mindig tele vagyunk panasszal, és ezt mondogatjuk: „Boldogtalan vagyok” – mindaddig, amíg meg nem tanultuk, hogy egyenesen hozzá járuljunk.

Ugyanerre tanít minket a következő mondatban is. Ezek ugyanis nem egymástól különböző dolgok: jó ezt nekünk újból és újból elismételni – mint ahogy megrágjuk az ételt, hogy könnyebben lenyelhessük. Mert olyan ez a tanítás, amit mindenki a saját tapasztalatából ismer.

Ezért mondja Jézus Krisztus: *Boldogok, akik sírnak, mert ők végül is örvendezni fognak és vigasztalást nyernek.*

Ezzel ugyanarra tanít minket, amit már hallottunk. Mert ha szegények vagyunk lelki értelemben, tudnunk kell sírni és szenvedést vállalni. Mi ugyanis nem vagyunk olyan érzéketlen lények, mint azok a fantaszták, akikről már beszéltem, s

akik azt kívánják, hogy az ember keménységet mutasson, mintha nem volna más, mint üllő a kovácsműhelyben, vagy kőszikla. Mindez ellenkezőnek emberi természetünkkel. Át kell éreznünk nyomorúságainkat, hogy azok a megsemmisülés tapasztalatát keltsék bennünk egészen addig, hogy összetörtetve még a fejünket se tudjuk felemelni, s még a lélegzetünk is elálljon (hogy így fejezzük ki magunkat), hogy olyanok legyünk, mint a halottak.

Íme, ezért kapcsolja egybe Urunk, Jézus Krisztus *a sírást a lelki értelemben vett szegénységgel*. Mintha így szólna: „Amikor azt mondom, hogy boldogságokat nem csökkenti sem az elnyomás, sem a szenvedések sokasága, ez alatt nem azt értem, hogy olyan közönyösen tűrjétek, mintha semmit sem éreznétek. Nem! Sírjatók, éreztétek az ínséget, a gyalázatot, a betegséget és mindazt, ami lesújt titeket a világon! Igen éreztétek szívetek mélyén a kegyetlen fájdalmakat, és sírjátok! De bármint legyen is, mindez ne akadályozzon meg titeket abban, hogy mindig boldogok legyetek. Hogyan? Úgy, hogy el kell jutni erre a következtetésre: Várjátok a vigasztalást onnan felülről!”

Nem arról van tehát szó, hogy amikor sírunk, boldogítson minket erényességünk, azok pedig akik miatt könnyeket hullatunk, zsarnokok és gonoszok módjára igazságtalanságot cselekesznek velünk. De arról sincs szó, hogy önmagunkba zárkózzunk: ez ugyanis nagyon ingatag boldogság lenne, és mindannyiszor boldogtalanok lennénk, valahányszor önvizsgálatot tartva megismernénk, hogy mi lakik bennünk. De ha tudjuk, hogy Isten megígérte nekünk a vigasztalást, feltéve, hogy megalázkodva sí-

runk előtte, ha őt keressük és engedelmeskedünk neki, akkor egyáltalán ne kételkedjünk abban, hogy könnyörül rajtunk, megpróbáltatásunkat üdvösségünk javára fordítja: ezek olyanok lesznek számunkra, mint a tövisek, amelyek ösztökélnek, hogy előbbre haladjunk feladataink betöltésében. Ha mindezt tudjuk, boldogságunkat bizonyára megtapasztaljuk. És miért? Azért mert a boldogságot nem magunkban, hanem Istennél keressük.

Láthatjuk tehát, hogy Urunknak, Jézus Krisztusnak ez a tanítása mennyire különbözik mindattól, amit a pogányok könyveiből és írásaiból meg lehet tanulni, bármennyire is bölcsök voltak ők a maguk idejében. Jóllehet mély értelemmel és ékes szózással rendelkeztek, mégis mindez csak füst és pára. De amire Urunk, Jézus Krisztus tanít minket, az szilárdan megáll, és nem omlik össze soha. És miért? Elsősorban el kell fordulnunk önmagunktól és e világtól, hogy Istennél keressük mindazt, ami belőlünk hiányzik, s amit nem találunk meg itt e földön. Íme, ezt kell jól megjegyeznünk!

Az is igaz, hogy sok olyan ember van, aki sír, de sírásuk olyan, mint a vadállatok nyöszörgése, mint amikor a bika vagy az ökör hallatja kiáltását, ha agyonütik. Sok embernek ilyen a sírása. De ez nem igazi sírás, bár így tesznek a hitetlenek. Hiszen sírnak ők eleget, és még többet jajgatnak. De hogyan? Nyöszörögnek, mint ahogy mondtam. Mi pedig tanuljunk meg sírni Isten színe előtt. Mert könnyeinkkel hozzá kell járulnunk. És ha így teszünk, megtapasztaljuk azt, amit Dávid ekképpen fejezett ki: Uram, te összegyűjtöd az én könnyeimet! Így őrizgetjük mi is, ha értékes illatsze-

rünk, vagy drága kenetünk van. Dávid szerint Isten így tartja számon könnyeinket, akár a földre hullanak, vagy kezünkkel töröljük le. Ha Isten színe előtt sírunk, akkor bizonyos, hogy könnyeinkből egy csepp sem vész el, mert Isten azt mind megőrzi. Így adja meg tehát nekünk azt a vigasztalást, amiről az imént szó volt.

Láthatjuk most már, hogy az előbb tárgyalt mindkét mondás egyetlen cél felé irányul: ti. ha Urunk, Jézus Krisztus tanítványai vagyunk, még ha hordoznunk is kell keresztünket s elítélt szegény emberekként, megcsúfolva, bántásokat szenvedve, meggyalázva járunk e világban, mindamellett ez egyáltalán nem lehet akadálya annak, hogy állandó boldogságban éljünk, mert mindig lesz okunk az örövendezésre.

Végezetül most még arra figyeljünk, amit Lukács evangélistánál olvasunk. Máté ugyanis egyszerűen ezt mondja „Boldogok a szegények lelki értelemben” és „boldogok, akik sírnak”. Lukács evangéliumában pedig ugyanez így hangzik: „Boldogok *vagytok* szegények...” „Boldogok *vagytok*, akik most sírtok...” Tehát ne csak általánosságban értsük ezt a tanítást, mert Jézus Krisztus külön-külön szól mindegyikünkhöz, és azt akarja, hogy mélyedjünk el önmagunkban, s miután megvizsgáltuk magunkat, ismerjük el, hogy ő nem ok nélkül akarja ekképpen felkészíteni övéit. Mindenkinek saját magára kell vonatkoztatni ezt a tanítást, s fel kell ismernie, hogy Urunk, Jézus Krisztus hozzá szól mintegy titokban, és neki személy szerint mondja: „Ha szegény vagy, lelki értelemben légy az, alázkodjál meg igazán, és érezd meg önmagadban, szívedben, hogy semmi sem vagy!

Azután pedig tanuld meg, hogy ámbár ez a világ boldogtalannak tekint, és te magad is emberi természeted szerint annak tartod magadat, mégis bátran felelhetsz az én szavamra: Ámen! Fogadd el hát azt a boldogságot, amit én kínálok neked! Végül pedig megtapasztalhatod, hogy nem csalatkozol, mert elnyered azt az örökséget, amely megbizonyítja, hogy Isten – miután megsomoritotta gyermekeit e világban – megörvendezteti őket, és megtölti azokat, akiket előzőleg megüresített.”

A „szelídek”, az „éhezők” és szomjazók”, az „irgalmasok” boldogsága

„Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet. Boldogok, akik éheznek és szomjaznak az igazságra, mert ők megelégtettek. Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyertek” (Mt 5,5–7).

„Boldogok vagytok, akik most éheztek, mert megelégtettek. Boldogok vagytok, akik most sírtok, mert nevetni fogtok” (Lk 6,21).

Ha az emberek legalább azt tartanák meg, amire a természet tanít minket, akkor is a lehető legboldogabbak lehetnének. Isten ugyanis a saját képére és hasonlatosságára teremtett minket, és így mindenki önmagát láthatja visszatükröződni felebarátjában: egy testnek a tagjai vagyunk mindnyájan. Ámbár arcunk és szellemiségünk különféle, de az az egység, amit Isten hozott létre közöttünk, eltörölhetetlen. Ha erre emlékeznénk, mindenki békességben élne felebarátjával, mint egy földi paradicsomban! De mégis azt látjuk, hogy mindenki a saját haszná-
ra és nyereségére törekszik; mindenki uralkodni akar, ezenkívül mindnyájan gőgösek és durvák vagyunk, és mihelyt megbánt valaki, méregbe jövünk, keménység, sőt kegyetlenség van bennünk. Azután a bosszúállások, amelyek megzavarnak mindent, s ha valaki bántalomban részesül, úgy érzi, mintha villám csapott volna le az égből; pedig azt kell meglátnunk, hogyha sok bosszúságot kell eltűrnünk,

ennek okát nem kell messze keresnünk, mert egymást gyöttrik az emberek.

Igaz, hogy mindenkinek van mentsége, és arra hivatkozik, hogy ő szeretne szelíd és jószágos lenni és eltűnni mindazokat, akikkel érintkezik, de azért nem engedhetjük magunkat mindig elnyomni, hanem inkább együtt kell üvölnünk a farkasokkal, mert aki megmarad báránynak, azt megeszik a farkasok. Íme, tehát ez, a közös mentegetőzése az embereknek, ami arra vezet, hogy annyira megtelnek keserűséggel, önhittséggel, büszkeséggel, hogy egyáltalán nem tudják egymást elszenvedni.

Éppen ezért szükséges, hogy jól emlékezetünkbe idézzük ezt a leckét, amit Isten Fiától kapunk. Bár mi azt gondoljuk, hogy nekünk az a legrosszabb, ha megtorlás nélkül kell bántásokat tűrnünk, Jézus mégis azt mondja, hogy *a szelídek, a békességesek öröklik a földet*. Ez pedig hihetetlen az emberi értelem számára. Hiszen a tapasztalat is azt mutatja, hogy azok uralkodnak és azok a népszerű emberek, akik a legmerészebbek; akik pedig befogják a szájukat és meg se mernek mukkanni, azokat kizsákmányolják és kiszipolyozzák. Emberi értelmünk tehát mindig azt bizonygatja, hogyha valaki *szelíd*, azt bántalmazások és igazságtalanságok érik, nem találhat egy csöppnyi helyet sem, ahol lélegzetet vehet, és olyan lesz, mint az üldözött bárány a farkasok hatalmas falkájának közepette.

Urunk, Jézus Krisztus azonban nem akart minket megtéveszteni, amikor azt ígérte, hogy *a szelídek öröklik a földet*. Ez a tanítás ugyan el van rejtve a világ fiai elől, de a hívők megtapasztalják, hogy nem hiába hangzottak el e szavak, mert jóllehet, vannak,

akik gyönyörűségüket találják abban, hogy másokat bősziült szenvedéllyel hajszolnak, bántalmaznak, kizsákmányolnak, s az ilyenek – legalábbis látszat szerint – győzedelmeskednek, mindamelllett, ha jól megvizsgáljuk, hogy mi lakik bennük, akkor a győzelmes életnek éppen az ellenkezőjét találjuk. A világ ugyanis szükségképpen mindig ellenségük marad. Igaz, hogy személyesen nem mernek nekik el-lentmondani, hiszen valóságos zsarnoki hatalmat gyakorolnak – mégis ha ezek önmagukba tekintenek, meg fogják vetni saját magukat, és szívükben annyi nyugtalanság és aggodalom lesz, hogy bizalmatlanul tekintenek az egész világra. Gyanakodnak mindazokra, akik figyelmeztetik őket, s ezek mintegy tövisek lesznek oldalukban. Annyira megrémülnek, hogy mint eltévedt emberek, elfutnak, holt senki sem kergeti őket.

De még ha nem is érik őket ilyen hatások az emberek részéről, bizonyos, hogy Isten mint bíró fog ítélkezni felettük, és amiképpen ők féktelenségükkel megzavarják az eget és a földet, így zavarja meg őket Isten a szívük mélyén, úgyhogy lelkiismeretük olyan lesz, mint a tenger hulláma, amelyet ide-oda hajt a szélvihar: kölcsönösen egymás ellen támadnak, nem lesz sehol nyugalomuk, mint ahogy a próféta mondja. Az ilyen ember olyan lesz, mint a hálóba fogott hal, szeme besüpped, teste csupa reszketés, és ha eljön a reggel, így szól: „Óh, jaj, megérhetem-e az estét?” Ha pedig eljön az este, ezt mondja: „Óh, jaj, átélhetem-e ezt az éjszakát? És mit csinállok, ha valaki rám támad?” Így tehát, ha csak nem vakított el minket a hiúság, a hazugság és a hamis vélekedés, láthatjuk, hogy mindaz beteljesedik, amit előbb mondtam. Mert saját szemünk-

kel győződhetünk meg arról, hogy mi a sorsa mindazoknak, akik úgy viselkednek, mint a ragadozó farkasok: kizsákmányolják, mintegy felfalják embertársaikat, nem nyugosznak, és gőgjük, elbizakodottságuk által mindent meg akarnak nyerni.

Lehet sok vagyonuk, lehetnek nagy urak, sehol meg nem állhatnak, mert mindenütt félelem szorítja össze szívüket. Lehetnek kastélyaik, váraik, és jól felszerelt testőrség vigyázhat rájuk, de bizonyos, hogy ők mégis börtönben vannak. Jól szervezett kísérettel jelennek meg a harcmezőn, még sincsenek soha biztonságban, mert mindig remegnek a félelemtől. Egyszóval: bárhova mennek, mindenütt azt tapasztalják, hogy olyanok ők, mint Kain, mert sehol meg nem pihenhetnek, s a nyugtalanság gyötri szívüket minden oldalról. Birtookolnak valamit, még sincs semmijük, mert nem találnak élvezetet abban sem, amijük van. Kínozza őket a tanácstalanság, ámbár az emberek nem adnak alkalmat arra, hogy így megzavarodjanak. Mi ennek az oka? Az, hogy amennyiben ők háborgatni akarják a világot, Isten is szükségképpen nyugtalanítja őket ugyanilyen háborgatással, hogy megismerjék önmagukat. És hogyan? Úgy, hogy mindenki ellenségükké lesz, nagyok és kicsinyek fenyegetik őket. Mert ha nem is mer ellenük egy szót sem szólani, de ez nem azt jelenti, mintha nem volna bennük ez a szándék. Ha pedig mindenki hallgat, sőt még tiszteletét is nyilvánítja az ilyen emberek iránt, Isten mégis szükségképpen kinyújtja karját, hogy megbüntesse őket érdemeik szerint.

Ezzel ellentétben a szegények, akik egyszerűségben és békességben élnek, bármilyen elnyomást és

erőszakosságot kell is elszenvedniük – *ha az Úrban reménykednek, öröklik a földet*, amint a 37. zsoltárban olvassuk. Mert ha nincs is egy talpalatnyi földjük, sem mezejük, sem szőlőjük, sem házuk, mégis megtapasztalják, hogy Isten adott nekik lakozást e világban, és ha olyanok is, mint a madár az ágon, nyugodtan elmondhatják: „Nos, bárhová vezet is engem Isten, a föld megnyitja előttem kebelét, hogy engem befogadjon, mert Isten arra rendelte, hogy nekem lakozást adjon, és nem engedi, hogy én itt hontalan legyek, sőt – jótetszése szerint – úgy tekint reám, mintha vendége lennék.” Ha tehát valaki megtapasztalta, hogy Isten őt megtartotta és meg is fogja tartani, annak nagyobb birtoka van, mint mindazoknak, akik hatalmukat sokféle kiterjesztik, s nem elégszenek meg sem királyságokkal, hercegségekkel, sem országokkal és városokkal, hanem mindent el akarnak nyelni. Ezeknek végül is az lesz a sorsuk, hogy nem tudnak hol meghúzódni, sem elrejtőzni, nincs sehol menedékük, hiszen Istentől elfordultak és mindenki ellenségüké lett.

A hívőknek lakozása a jelenvaló világban, még ha ők itt idegenek és vándorok maradnak is, sokkal többet ér, mint az a hatalom, amit erőszakkal szereztek az arra törekedők, s amely mindenkor csak gyötrelmet jelent számukra. A hívők különben azt is gyakorlatilag tapasztalják meg, hogy Isten védelmezi őket. Hogy is lehetne ez másképpen? Nézzük csak meg, hogy milyen gonoszság és szenvedélyes indulat lakozik a hitetlenekben: atyjukhoz, a Sátánhoz hasonlítanak. Tehát csak gyilkolás volna e világon, s még ha lennének is jók és békességre törekvők, ezeknek a sorsa is csak bán-

talmazás lenne, ha nem Isten védelmezné őket tiltakozatos módon. Mindezeket meglátjuk, ha nem zárjuk be tudatosan szemünket, hogy elhomályosítsuk Isten kegyelmét, amit ő nyilvánvalóvá tesz e tekintetben.

Azt is tudnunk kell, hogy Isten pásztorunkká tette Urunkat, Jézus Krisztust. A legfontosabb pedig az, hogy ő megőrzi lelkünket mindaddig, amíg eljutunk az örök üdvösségre, amit nekünk szerzett. De még ebben a mulandó életben is teszi életünk őrizője kíván lenni. Ezért hát legyünk az ő juhain! Hiszen ő nem a farkasok pásztora. Ha vadállatok módjára akarunk cselekedni, túllépve emberi életünk korlátait, akkor egy ördögből kettőt csinálunk (amint mondani szokták), és ha bántalmaznak, zaklatnak minket, mi pedig arra készülünk, hogy megbosszuljuk, akkor a lehető leghelytelenebbül cselekszünk, mert úgy teszünk, mintha nem volna szükségünk Jézus Krisztusra, mint Pásztorra. Ő azonban azt akarja, hogy hallgassunk szavára, mint ahogy a juhok és a bárányok is erre adnak nekünk példát. Eljünk tehát ilyen lelki ártatlanságban, és megtapasztaljuk, hogy mit ér Isten Fiának oltalma, amit kijelentett Igéjében, amikor azt mondja, hogy Istennek hatalmát kiterjeszti oltalmunkra és megtartásunkra.

Bár emberi értelemmel fel nem foghatjuk, hogy *a szelídek öröklik a földet*, és inkább azt mondogatják, hogy mindazok, akik jóságosak, ártatlanok és türelmesek, voltaképpen ügyetlenek, és sokkal többet érne tudatosan bosszút állni, mint szenvedni azért, mert mások visszaélnék ártatlanságunkkal: mindamellet igaznak fogjuk találni ezt a tanítást, hogy nincs jobb és kívánatosabb dolog, mint ra-

gaszkodni ehhez az ártatlansághoz. Legyen olyan emberi lelkületünk, hogy türelmesen elhordozzuk az ellenünk elkövetett bántásokat, és ne fizessünk vissza ezért gonosszal, hanem a rosszat jóval győzzük meg. Mert ha így cselekszünk, akkor örököljük igazán a földet. Mit is kívánnak valójában azok a „derék” emberek, akik azt akarják, hogy mindenki reszkessen a tekintetük előtt s így szerezzenek maguknak tekintélyt? Azt kívánják, hogy birtokolják a földet, mégpedig zsarnoki hatalommal. Igen, hogy övék legyen! De ezzel önmagukat teszik rabokká az egész földkerekségen, akár falvakban vagy városokban, akár pedig kastélyokban vagy várakban élnek. Mindenki ellenségüké lesz, és ami még rosszabb: harcolnak saját maguk ellen, azután pedig Isten üldözni fogja őket, bármerre járnak is.

Mi pedig tartsuk magunkat ahhoz, amiről Isten Fia tett bizonyosságot, aki maga az örök igazság, s aki nem csalódhat. Követve tanítását, ismerjük el tehát, hogyha uralkodni tudunk önmagunkon, békétűrók és szelídek leszünk, amint ő parancsolja. Akkor valóban örökölni fogjuk az egész világot, és Isten kegyelméből már itt e földön tiszta és igaz szívvel részesülünk a legdrágább javakban. Így mindenkor nyugalomunk lehet még akkor is, ha bántalmaznak.

Mindamellet meg kell jegyeznünk, hogy ez az ígéret ugyan nem teljesedik most mindenben és mindenütt, de azért némi tapasztalatot szerezhetünk felőle. Mert nem ok nélkül van megírva, hogy az utolsó nap lesz valóban megváltásunk napja, Isten gyermekeinek helyreállítására és felüdülésére. Várjuk hát türelmesen, hogy valósággá legyen annak az örökségnek birtoklása, amit Jézus Krisztus itt meg-

ígér, és megtapasztaljuk, hogy ez a földet Isten valóban nekünk adta. Eközben pedig elégedjünk meg azzal, hogy itt e földi világban meg kell futnunk életpályánkat, el kell végeznünk vándorutunkat, bárhol vagyunk is, elégedjünk meg ennyivel még akkor is, ha gyötörnek és kizsákmányolnak minket, mert Isten kijelenti és megéretteti velünk, hogy amink van, azt úgy birtokoljuk, mint gyermekei és örökösei. Ne zavartassuk magunkat, és ne törődjünk azokkal, akik úgy vélik, hogy mindent megnyertek, ha gögjükkel, erőszakosságukkal és zsarnokságukkal mindent letapostak.

Íme, összefoglalva: ezt kell megjegyeznünk ebből a szakaszból.

Ne hallgassunk arra a csalfa közmondásra, hogy üvöltöni kell a farkasokkal! Inkább becsüljük meg Urunk, Jézus Krisztus oltalmát, amely többet ér, mint a mi esetleges megtorlásunk, vagy bármilyen önvédelmünk. Mert az bizonyos, hogy azzal a végtelen hatalommal, amely neki adatott megtartásunkra, bizonyítja, hogy ő erősebb mindeneknél.

A következőkben ezt olvassuk: *„Boldogok, akik éheznek és szomjaznak az igazságra, mert ők megelégtetnek.”* Lukács evangélista ezt egyszerűen így fogalmazza: *„Boldogok vagytok, akik most éheztek, mert megelégtettek.”*

Máté a nagyobb kifejezőerő kedvéért teszi hozzá ezt a szót: *„az igazságra”*. Ezt azonban olykor rosszul magyarázták, mert magasabb és bonyolultabb értelmet kerestek a szónak: hogy ti. legyen bennünk az igazság iránti buzgalom, az a vágy, hogy minden az igazságnak megfelelően, szép renddel menjen végbe, és ha ilyen érzelmekkel teljesedünk meg, akkor ISTEN megadja nekünk azt

a kegyelmet, hogy megláthassuk a világ oly átalakulását, amelynek majd örvendezni fog a szívünk.

Igaz ugyan, hogy ez a tanítás elfogadható volna a maga helyén, de az evangélisták nagyon jól és hűségesen fejezték ki Urunk, Jézus Krisztus gondolatát. Az ugyanis bizonyos, hogy Lukács evangélista szavaiból nem lehet kihámozni azt a mélyebb értelmet, hogy nekünk az igazság után kell epekednünk, és látva a földön elkövetett sok igazságtalanságot, sóhajtozva kell könyörögnünk Istenhez, kérve, hogy teremtsen jó rendet. Így tehát, amikor ezt olvassuk: „*Boldogok vagytok, akik éheztek...*”, azt jelenti – amit már előbb mondtunk –, hogy boldogok azok, akik szegények lévén sírnak, és szorongattatások között élnek, de Istennél keresnek és találnak menedéket, segédelmet. Miért említi tehát Máté evangélista *az igazságot*? A magyarázat kézenfekvő. Azt akarja kifejezni, hogy Isten gyermekeinek nemcsak éhezniük és szomjúhozniuk kell, vagyis nemcsak azt kell megérezniük, hogy megfosztattak minden segítségtől és támogatástól anynyira, hogy a gonoszok uralkodnak felettük, hanem vállalniuk kell a küzdelmet, a harcot még akkor is, ha erre semmi okot nem adtak. Sőt még azt sem kérhetik, hogy ők másokkal szemben kivételezettek legyenek, és kedvezésben részesüljenek – különösen meg nem engedett eszközökkel! Csak azt kérhetik, hogy igazságot gyakoroljanak irántuk és ok nélkül ne gyötörjék őket. De bármennyire is jogos és méltányos lenne erre vonatkozó vágyuk, ezt mégsem érhetik el azonnal. Tehát úgy látszik, teljesen nyomorultak lennének, ha nem kapták volna ezt az ígéretet: „*megelégtíttetek*”.

Megállapíthatjuk tehát, hogy mi a természetes értelme annak, amit Urunk, Jézus Krisztus nekünk kijelent. Először is arra figyelmeztet, hogy nem élhetünk saját kényünk-kedvünk szerint, hanem ellenkezőleg: éhezniük és szomjúhozniuk kell; nem eléghetjük ki minden vágyunkat, sőt még abban is hiányt fogunk szenvedni, ami szükséges e földi életben: ha ételre, italra lesz szükségünk, nem tudjuk beszerezni, ha pedig lesz táplálékunk, nem lesz öltözékünk, vagy rossz lesz a ruhánk, nem lesz megfelelő lakásunk. Kínozni fognak minden oldalról minket, és segítséget sehol sem találunk úgyannyira, hogy még azt is el kell tűrnünk, ha arcunkba köpnek. Ez bizony nagyon nehéz és kellemetlen állapot, különösen, ha jól megfontoljuk a saját gyarlóságunkat. Mi ugyanis olyan törekenyek vagyunk, hogy közel áll hozzánk a kétségbeesés. Tanuljunk meg hagyatkozni arra a reménységre, hogy végül is megelégtést nyerünk, és Isten gondoskodni fog rólunk minden szükségletünkben. S ha ma olyanok vagyunk is, mint aki már-már kileheli lelkét, mert nincs benne élet-erő, sem pedig segítséget máshol nem talál; tehát mégha ilyen végső szorultságban vagyunk is, ez a reménység, mint erős támasz, megtart minket. Nézzünk hát Istenre, akinek megvan az a hatalma, hogy az éhezőket megelégtítse. Ha pedig mi azt hangoztatjuk, hogy nem óhajtunk kivételezést másokkal szemben, még ha igazán okunk is volna rá, ne találjuk különös dolognak, ha ez mégis bekövetkezik. Mert jóllehet nem akarjuk, hogy minket elnyomjanak, de azt sem kívánjuk, hogy bárki is sérelmet szenvedjen értünk. Csak azt az egyet kérjük, hogy igazság és méltányosság uralkodjék

közöttünk. S ha mégis éhezünk és szomjúhozunk kell, és Isten engedi, hogy rövid időre ellanadjunk, ez csak azért van, hogy megpróbálják tünket és bekéretésünket. Ha ugyanis földi életünk idején teljes nyugalomban lennénk és soha el nem gyöngülünk, az emberek pedig arra igyekez-nének, hogy minket megelégtessenek, semmi nem okozna nekünk bosszúságot, nem akadályozná utunkat, akkor hogyan is lehetne a gyakorlatban megvalósítanunk az itt kifejtett tanítást?

Ezért kell tehát éhezünk és szomjúhozunk! De az is kell, amint mondtuk, hogy szelidek ma-radjunk még akkor is, ha vadállatok között élünk, amlyek eles fogáikkal, erős lábakkal készen van-nak arra, hogy szétmarcangoljanak, felarabolja-nak és lenyeljenek. Mi tartunk ki állhatatosan be-keztéssel és szelidséggel! Ezért kell tehát érez-nünk az éhséget és szomjútságot, hogy Istenhez imádkozzunk; ha pedig ő igaz ügynök ellencére is megengedi, hogy ily bánatalmazásokban részesül-jünk, mi mégse adjunk búnak fejünket, kétségbe ne essünk, és ne jöjjünk ki a sodrunkból, hanem maradjunk meg abban a várakozásban, hogy végül is Isten gondoskodik rólunk minden szükségünk-ben. Ezt kell még ebből a szakaszból megjegyez-nünk.

A fentiekhez Urunk, Jézus Krisztus még ezt is hozzáteszi: „*Boldogok az ingalmások, mertők ingal-masságot nyernek!*”

Ez is olyan mondat, ami ellenkezik az emberek elgondolásával. Mert mit is gondolunk boldogsa-gunkról? Bizonyára azt, hogy mentesek legyünk gúntól, szégyentől, s az emberek kímélje-nek; ha pedig valakit baj ér, türe el azt, mi pedig

ne vegyünk tudomást mások bajáról, és ez ne zavarjon minket. Ne csak a saját személyünkben le-gyünk békességesek, hanem egyébbel se töröd-jünk, s ha így vágyaink kielégítést nyernek, észre se vesszük azt a sok bánatot, aggodalmat, zsarolást és gyötrelmet, ami előfordul e világban.

Ime, ezért gondolják sokan, hogy boldogok azok, akik vidáman élnek, anélkül, hogy bármivel vagy bárkivel is törődjenek. Bedugják füllüket, hogy semmi olyat ne halljanak, ami őket zavarja. Mert kétféle érzelm szokott gyötrni minket: először is mindenki éri saját baját, amely miatt bosszanzkodik; de ott van bennünk a másokkal való együttérzés is: ha látunk valakit, akit igazság-talanul bánatalmaznak, vagy ott van előttünk egy szegény beteg ember, aki végtelenül sokat szen-ved, más valaki, akit megfosztottak földi javaitól, azután a szegény árva, akik elvesztették apjukat, az özvegyek, akik elvesztették férjüket... – tényle-gesen megtapasztalhatjuk, hogy sok nyomortűsá-g van a világban, ami megszorít minket. Pedig akik *boldogok* kívánnak lenni (ezt az ő elgondolá-suk szerint mondom), azok elsősorban azt kíván-ják, hogy kíméletben részesüljenek életük folya-mán, és semmi igazságtalanságot ne tapasztalja-nak sem saját személyükre, sem földi javaikra néz-ve. Inkább azt akarják, hogy mindenki nekik tap-soljon, örömben és vidámságban öhajtanak élni mindenkor. Nincs más céljuk, mint a jólét, csak nevéző és hízlelő embereket öhajtanak látni ma-guk körül. Ime, itt van a baj!

Es ez még nem elég. De megtörténik, hogy ilye-neket hallunk: „Sajnos itt van egy szegény beteg ember, aki sokat szenved, annyi nélkülözés, annyi

nyomorúság a sorsa, annyira beteg, hogy siralmas dolog rátekinteni!” Aki így szól, annak a szívében még legalább szánalom van. De valójában találhatunk olyan profán embereket is, akiknek a szíve annyira megkeményedett, hogy semmi szánalmat sem éreznek a mások szegénysége és nyomorúsága iránt: felőlük mindenki éhezhet, csak nekik legyen jó dolguk, magtárjukban legyen nagy tömeg búza, legyen tele pénztárcájuk, akkor azt se bánják, ha a föld minden lakosa elpusztulna. A szegény emberek éhezhetnek, ha ezzel az ő javukat szolgálják.

Íme, tehát: így hártják el maguktól az Istent gyalázó emberek az együttérzés, az irgalmasság minden megnyilvánulását, hogy elkerüljenek minden háborgatást és aggodalmaskodást. Ezzel szemben Urunk, Jézus Krisztus itt arra figyelmeztet, hogy nekünk úgy kell magunkhoz ölelni szegénységben élő felebarátainkat, mintha egyesül-nénk velük, hogy fogékonyak legyünk szenvedése-ik átérésére, és gyöngéd szeretettel velük együtt sóhajtozzunk, és együtt sírjunk a sírókkal, mint ahogy erre Pál apostol buzdít. Mindezekkel arra nézve nyerünk tanítást, hogyha életünkben sok a nyomorúság, kellemetlenség, elnyomás és igazságtalanság, ez mégse legyen akadálya annak, hogy boldogoknak mondjuk magunkat, hiszen Isten még szenvedéseinket is megáldja, ha rátekintünk. Urunk, Jézus Krisztus pedig még egy fokkal tovább vezet minket mostani tanításával, ti. azonkívül, hogy minden embernek szelídnék kell lennie saját életében, s türelmesen kell hordoznia a bánalmakat és gyötrelmeket, még azokkal is együtt kell éreznie, akik ellenséges indulatból fakadó zak-

latásokat szenvednek, és keresnünk kell azokat az eszközöket, melyekkel őket megsegíthetjük éppen úgy, mintha mi magunk volnánk a szenvedők.

Irgalmasságot gyakorolni tehát annyit jelent, mint osztozni a másik ember nyomorúságában. Lehet valaki eleven, egészséges, akinek van enni- és innivalója, nem lát maga körül semmi fenyegető veszélyt, mégis, ha felebarátját szenvedni látja, ez nem hagyja őt érintetlenül, hanem vele együtt kell vállalnia a nyomorúságot, és részt kell vennie terhének hordozásában, hogy éppen így segítsen rajta. Amikor pedig ezt mondjuk: „*éppen így*”, akkor gondoljunk arra, hogy az alamizna-osztogatás sokszor minden emberi érzelem nélkül történik. Az ember ad valamit a szegénynek, de ez nem egyéb, mint valami váltásdíj-fizetés, adó- vagy pénzbehajtás, amit nem minden sajnálkozás nélkül és nem önkéntesen fizetünk. Amikor ugyanis a gazdag ember adakozik a vagyonából, azt nem ezzel a megfontolással szokta tenni: „Íme, Jézus Krisztus testének tagja van előttem, hiszen mindnyájan egyek vagyunk őbenne!” Éppen ezért azt kell jól megjegyeznünk, hogy mit sem ér, ha támogatjuk azokat, akik rászorulnak a segítségünkre, de nincs ott a szívében az a jól meggyökereztetett szeretet, amellyel átvállaljuk felebarátunk nyomorúságának egy részét. Éppen így azt is tudnunk kell, hogy Isten maga szerkesztett egybe minket, és mi magunkat egymástól szét nem választhatjuk. Senki nem lehet elégedett csupán a saját személyével, és nem lehet mások iránt közönyös, hanem érzelmeinket ki kell terjesztenünk a szeretet törvénye szerint. Ha látjuk, hogy egyesek betegek, mások szegények, akiket megfosztottak földi javaiktól, vagy más – akár testi, akár lelki – nyomorúság